

חלב נכרית

ותאמר אחתו אל בת פרעה האלך וקראתי לך אשה מינקת מן העברית ותינק לך את הילד: (שמות פרק ב, ז)

הגמ' (סוטה יב, ב) שואלת מאי שנא מעבריות, ומתרצת מלמד שהחזירוהו למשה על כל המצרות כולן ולא ינק, אמר פה שעתיד לדבר עם השכינה יינק דבר טמא. והיינו דכתיב (ישעיהו כח) את מי יורה דעה וגו', למי יורה דעה ולמי יבין שמועה לגמולי מחלב ולעתיקי משדים.

איסור או מדת חסידות

מבואר מדברי הגמ' שאין איסור בחלב של נכרית, אלא שמשה רבינו החמיר על עצמו משום פה שעתיד לדבר עם השכינה. ואילו במסכת יבמות (קיד, א) כשדנה הגמ' האם קטן אוכל נבילות ב"ד מצווין להפרישו או לא, מביא ראייה מהא דתניא יונק תינוק והולך מעובדת כוכבים ומבהמה טמאה ואין חוששין ביונק שקץ, הרי שאין ב"ד מצווין להפרישו, ומשני התם משום סכנה, משמע שיש איסור בדבר, ורק במקום סכנה התירו.

ועי' בחידושי הרשב"א (יבמות שם) דכתב דהא דנקט נכרית, לא שיהא חלב הנכרית אסור יותר מחלב בת ישראל, דחלב מהלכי שתיים מותר, ולא מצינו היתר בדמן וחלבן ובשרן של ישראל יותר מן הנכרית. עוד הוכיח מהא דתניא במס' ע"ז (כו, א) נכרית לא תניק בנה של ישראל מפני שחשודין על שפיכות דמים דברי ר"מ, וחכ"א נכרית מניקה בנה של ישראל בזמן שאחרות עומדות על גבה, אלמא לכו"ע חלב הנכרית מותר אפילו לכתחלה, אלא שלהניק נכרית בנה של ישראל אסור ר"מ משום החשד, ורבנן שרו בשאחרים עומדין על גבה. אלא אמר הרשב"א מפני שטבען של ישראל נח יותר משום דרגילי במצות, והם רחמנים וביישנים בטבע, אף חלבן מגדל טבע כיוצא בהן. וזה שאמרו במשה שלא רצה לינק מחלב הנכרית כמו שהוא באגדה. ולזה אמרו כאן יונק מן הנכרית ומן הבהמה טמאה, ולא שיהא זה כזה, אלא מן הנכרית יונק לכתחלה ואפילו בזמן שיש חלב של ישראלית, אלא שהוא מדת חסידות ומדת זריזות שלא להניקו, וחלב בהמה טמאה אסור, ואינו מותר אלא במקום שאין שם חלב כשר ומפני סכנת התינוק.

ותמה על ר"ח ז"ל שכתב מהאי מתני' שמעינן דחלב נכרית כחלב בהמה טמאה ולא התירוהו אלא לתינוק מסוכן לבד. אבל כתב הרשב"א שהתוספתא (שבת פ"י) משמע כדברי ר"ח, שכתב וז"ל אין יונקין מן הנכרית ומן בהמה טמאה, אם היה דבר שיש בו סכנה מותר, שאין לך דבר שעומד בפני פקוח נפש חוץ מע"ז וגלוי עריות ושפיכות דמים. ודוחה הרשב"א דשמא התם נמי אין יונקין מן הנכרית מדת חסידות קאמר, אבל ודאי לשון התוספתא משמע כדברי ר"ח ז"ל. ולדברי ר"ח אומר הרשב"א שצ"ל דמחלוקת ר"מ ורבנן דפ' אין מעמידין מיירי במקום דליכא מניקת בת ישראל שמוכנת להניקו, וטעמא דר"מ דאע"ג דסתם תינוק מסוכן הוא אצל חלב, סכנת הנקת נכרית אלימא טפי אפילו אחרות עומדות על גבה משום דשייפא ליה סם לדד מאבראי, והלכך טפי עדיף לאמתוני ולא תווי

ליה מניקה בת ישראל ממקום קרוב, אבל היכא דאיכא מניקה בת ישראל לא יהיבין ליה חלב נכרית כלל.

השפעת מאכלות אסורות

כעין דברי הרשב"א, שאע"פ שמעיקר הדין חלב נכרית מותר בכל זאת אסרו חז"ל היכא דאפשר, כתב בחידושי הריטב"א (עבודה זרה כו, א) אלא מטעם אחר והוא מפני שהן אוכלין שקצין ורמשין וחלב, שלהן מוליד אכזריות ומדות רעות, ולגזם האיסור הקישוהו לבהמה טמאה. ומוסיף דעל זה נהגו במקצת מקומות להניק בניהם על ידי נכרית כשאין מוצאין מינקת ישראל, ויש נוהגין אפילו ברשות הנכרית ואומרים שבזמן הזה ליכא חשש שפיכות דמים דאית להו אימת מלכות, ועוד דלא מרעי נפשייהו, אבל כתב שבכל ארצינו נוהגין שלא להניק חלב נכרית כלל, והוא מנהג יפה.

ועי"ע ברש"י (סוטה, יב, ב) ד"ה דבר טמא - זו שאכילתה דברים טמאים והתינוק טועם בחלבה כל מה שתאכל כדאמרי' ביומא (עה, א). ולכאורה יש נ"מ בין הרשב"א והריטב"א היכא שהנכרית אינה אוכלת מאכלות אסורות, לפי הריטב"א ורש"י אין כאן אפילו מדת חסידות, אבל להרשב"א שהענין הוא שטבען של ישראל נח יותר משום דרגילי במצות, והם רחמנים וביישנים בטבע, אף חלבן מגדל טבע כיוצא בהן, א"כ אפילו אינה אוכלת מאכלות אסורות יש מדת חסידות לא להניק חלבה.

ויש להסתפק אם הרשב"א יודה שיש בעיא לינוק מישראלית האוכלת מאכלות אסורות, שלפי הריטב"א בוודאי יש בעיא, שיש כאן ט"ה מטעם המאכלות האסורות, אבל לפי הרשב"א שתלוי במדות אולי אין בעיא.

הרמ"א (יורה דעה סימן פא, ז) פסק שחלב כותית כחלב ישראל, ומ"מ לא יניקו תינוק מן הכותית, אם אפשר בישראלית, דחלב כותית מטמם הלב. וכן לא תאכל המינקת, אפי' ישראלית, דברים האסורים, וכן התינוק בעצמו, כי כל זה מזיק לו בזקנותו. ועי' בביאור הגר"א (שם או לא) שמביא כל דברי הרשב"א ומציין לדברי הר"ן (רפ"ב דע"ז) ותוס' שם (י, ב ד"ה א"ל כו), כוונתו להמדרש שהביאו התוס' וז"ל חלב מטמא חלב מטהר, כשנולד רבי גזרו שלא למול ואביו ואמו מלוהו, שלח קיסר והביאו לרבי ואמו לפניו והחליפתו אמו באנטונינוס והניקתו עד שהביאתו לפני קיסר ומצאוהו ערל ופטרם לשלום, ואמר אותו הגמון אני ראיתי שמלו את זה אלא הקדוש ברוך הוא עושה להם נסים בכל עת ובטלו הגזרה, ואמרינן נמי בירושלמי שלסוף למד אנטונינוס תורה ונתגייר ומל עצמו. רואים מכאן ההשפעה הטובה שהחלב של אמא של רבינו הקדוש השפיע על אנטונינוס. ועי"ע בהגהות אשרי (עבודה זרה פרק ב, ו) שצריכים להזהיר את המניקות שלא יאכלו נבילות וחזיר, וכ"ש שאין להאכילן דברים טמאים, וראיה מאחר שאמו אכלה ממין עבודת כוכבים וזה גרם לו לעת זקנתו שיצא לתרבות רעה. והוא על פי מה שאמרו חז"ל הובא בתוספות (חגיגה טו, א) שרבי נתן אומר כשהיתה אמו מעוברת ממנו עברה לפני ע"ז והריחה מאותו המין ואכלה, והיה אותו המין מזדעזע בגופה כעכנא.

טמטום הלב במקום פיקו"נ

על מה שכתב הרמ"א "וכן לא תאכל המינקת אפילו ישראלית", כתב הש"ך (ס"ק כה) כלומר אף על פי שאסור לה בלא"ה לאכול דברים האסורים, מ"מ גם בשביל התינוק לא תאכל. ונ"מ אם היא חולה בענין שצריך להאכילה דברים האסורים לא יתן האב לתינוק

לינק ממנה אלא ישכור לו מינקת אחרת ישראלית. אבל יעוין בספר תורה תמימה (ויקרא פרק יא הערה קצו) שתמה על הש"ך, שאין זה מבואר כלל בדברי הרמ"א שסתם דבריו, ולא יתכן שיהא עיקר כזה חסר. ולכן כתב דט"ס יש בדברי הרמ"א, כי ממקום ששם העתיק הרמ"א את דבריו, והוא מהג"א (הנ"ל) מבואר מפורש שצ"ל אפילו כותית. ור"ל דבמקום שהתינוק יונק מן הכותית יזהרו שלא תאכל אז דברים טמאים, וכ"מ בתו"ח (כלל ס"ה), ולפי"ז הענין והלשון מבואר ומבורר מאד.

והנה דנו האחרונים האם שייך טמטום הלב ממאכלות אסורות היכא שאינו עובר על שום איסור. המקור לענין טמטום הלב הוא גמ' (יומא לט, א) תנא דבי ר' ישמעאל, **עבירה מטמטמת לבו של אדם**, שנאמר ולא תטמאו בהם ונטמאתם במ, אל תקרא ונטמאתם אלא ונטמאתם. א"כ משמע שלא שייך ט"ה אלא אם יש עבירה, ש"עבירה" מטמטמת לבו של אדם ולא האוכל.

וכן מבואר בספר תפארת ישראל (פרק ח) שזן באריכות על כל הענין של טעמי המצוות, ומאריך לחלוק על הרמב"ם והרמב"ן בפרשת כי תצא במה שכתב על מצות שילוח הקן, ומסיק שיסוד קיום התורה אינו אלא בתורת עבדות. ומביא ראיה מהגמ' דמס' יומא (הנ"ל), "ונטמאתם במ" (ויקרא יא, מג), תנא רבי ישמעאל, **עבירה מטמטמת לבו של אדם** וכו', הרי לן אומר המהר"ל כי לא אמרו אלא שעבירה מטמטמת לבו של אדם, כי מפני שעבר המצוה, אשר ראוי לאדם מצד אשר נפשו נפש אלקית, ולכך העבירה מטמטמת לבו של אדם, אבל אין זה מצד הטבע של השרצים. ואם כי האמת הוא שכל הדברים האסורים מולידים מזג רע, אין זה טעם האסור, רק כי מה שאסרה התורה אותם, בזה נראה כי הם דברים יש בהם שנוי, ויוצאים מכלל שאר המאכלים שהם טהורים, ובשביל השנוי שבהם ימשך אחריהם טבע זר משונה גם כן, **אבל אין זה טעם באיסור והיתר, שאם כן היתה התורה ספר רפואות או ספר הטבע.**

וראיתי בספר מנחת אשר (פ' שמיני) שטוען שיש עוד רמב"ן שחולק על המהר"ל, דעל הפסוק ואנשי קדש תהיון לי (שמות כב, ל) כתב הרמב"ן שטעם הכתוב הזה, שאין האסורין במאכלים רק טהרה בנפש, שתאכל דברים נקיים שלא יולידו עובי וגסות בנפש, על כן אמר ואנשי קודש תהיון לי, כלומר אני חפץ שתהיו אנשי קדש בעבור שתהיו ראויים לי לדבקה בי שאני קדוש, לפיכך לא תגאלו נפשותיכם באכילת הדברים המתועבים. וכך אמר (ויקרא יא מג - מד) אל תשקצו את נפשותיכם בכל השרץ השורץ ולא תטמאו בהם ונטמאתם במ, כי אני ה' אלהיכם והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני. והנה השרצים משקצין הנפש, והטרפה אין בה שקוץ, אבל יש בשמירה ממנה קדושה. הרי לן להדיא שהסיבה שהתורה אסרה מאכלות אסורות הוא משום הטמטום הלב שנגרם ע"י אכילת שקצים ורמשים.

למה נמסר הכרעת התורה לחכמים ולא לנביאים

ויש בנתינת טעם להביא כאן דברי דרשות הר"ן (הדרוש האחד עשר). דהנה הר"ן מתקשה בזה שהכרעת התורה ניתנה לחכמים ולא לנביאים, הרי על פי הנביא נדע האמת יותר מעל פי החכמים. ועי"ש שכתב שלפי אלו שחושבים שאין טעם למצות התורה כלל, אלא כולן נמשכות אחר הרצון לבד, אם כן לפי זה, הנמשך אחר כל מה שיניחו חכמי הדור, אי אפשר שיהיו דבריהם על הפך האמת, ואי אפשר שימשך מהענין ההוא בנפשותינו דבר מגונה כלל. אבל אחרי שאנחנו לא נבחר בזה הדעת, אבל נאמין שכל מה שמנעתהו התורה ממנו,

מזיק אלינו, ומוליד רושם רע בנפשותינו, ואף על פי שלא נדע סיבתו, אם כן כשיסכימו החכמים בדבר אחד טמא שהוא טהור, הלא הדבר ההוא יזיק אותנו ויפעל מה שבטבעו לפעול, ואף על פי שהסכימו בו החכמים שהוא טהור. והיה ראוי אם כן יותר שנמשך בזה על פי מה שתתברר לנו מצד נביא או בת קול, שעל דרך זה נתברר לנו אמיתת הדבר בעצמו.

ומסביר הר"ן שהטעם שהכרעה נמסר לחכמים הוא משום שאין הנביאים מתנבאים בכל עת, ואם כן מה נעשה בימים אשר היה דבר ה' יקר אלינו. ועוד שגלוי וידוע היה לפניו, שהנבואה לא שופעת אלינו תמיד, אבל יגיע עת שיגרמו עונינו לסתום חזון ונביא, ואם הכרעת הספיקות תהיה נמסרת לנביאים, מה נעשה בזמן שכבר פסק הנבואה. ולכן חכמתו גזרה שתימסר ההכרעה לחכמים אשר לא סר ולא יסור, כמו שהובטחנו על זה (דברים לא כא, שבת קלח ב) כי לא תשכח מפי זרעו.

ממשיך הר"ן שאני סובר עוד, שאי אפשר שימשך ממה שיכריעו הסנהדרין הפסד בנפש כלל, גם כי יאכילו דבר האיסור ושיאמרו בו שהוא מותר. **לפי שהתיקון אשר ימשך בנפש מצד ההכרעה למצות החכמים מורי התורה, הוא הדבר היותר אהוב אצלו, כאמרו (ש"א טו, כב) הנה שמוע מזבח טוב, ותיקון ההוא יסיר הרוע אשר הוא מעותד להתילד בנפש מצד אכילת הדבר האסור ההוא.** ולכן צותה התורה ואמרה לא תסור מן הדבר אשר יגידו אליך ימין ושמאל.

ולפי"ז יש שרצו לומר דכמו"כ מי שאוכל מאכלות אסורות לפקח נפשו, לא יטמם לבו, שכמו שמי שמקשיב לחכמים אף שטעו, אינו מושפע לרע, משום שמגין עליו זה שמקשיב לחכמים, ה"נ מצות וחי בהם יבטל טמטום הלב.

כדברי מהר"ל מבואר ג"כ בהגהות מהר"ן חיות (סוטה יב, ב) שכתב שה"ט שהגמ' מנמק שמשוה רבינו לא אכל משום שעתיד לדבר עם השכינה, הרי הרמ"א מביא שכל תינוק אין לו להניק מנכרית, אלא משום דאז היה לפני מ"ת א"כ לא היה אסור לאכול שקצים ורמשים ולכן לא היה גם טמטום הלב, ולכן רק משה לא ינק, אבל לאחר מתן תורה ששייך טמטום הלב יש ענין שכל תינוק לא יניק מנכרית. וכל זה רק לפי טעם הריטב"א שהחשש הוא מטעם מאכלות אסורות שהנכרית אוכלת, אבל לפי הרשב"א שהוא משום רוע המדות של הנכרית, א"כ זה שייך אפילו קודם מתן תורה.

אבל יעוין בספר משך חכמה (דברים פרק ו פסוק יא) עה"פ ובתים מלאים כל טוב וכו', שמשום שדרשו חז"ל שאפילו קדלי דחזירי הותר בשבע שכבשו וכו', מסיק התורה (פסוק יב) "השמר לך", כי טבע הדברים האסורים שמטמם את הלב, וכמו שכתוב (ויקרא יא, מג) "ונטמתם במ", ואפילו אם אוכלן בהיתר. הרי דס"ל שאפילו היכא שיש היתר באכילתו עדיין יש חשש טמטום הלב.

ויש שרצו להוכיח כשיטה זו מהש"ך (הנ"ל) שכתב שהרמ"א מיירי שהמינקת אוכלת מאכלות אסורות לפקח נפשה, ובכל זאת כתב שאין לה לינוק התינוק אע"פ שאין באכילתה שום איסור, ואדרבה יש בו משום מצות "וחי בהם". אבל נראה שאין ראייה כלל, דשם אין הדיון על טמטום הלב של המינקת אלא על טמטום הלב של התינוק, דאלת"ה אפשר להביא ראייה מהנכרית שאוכלת מאכ"א שאין לה להניק תינוק יהודי אע"פ שאינה עוברת על עבירה.

נבילה או שחיטה בשבת

ומסיים המשך חכמה דלכן יחלל שבת לחולה ולא יאכילנו נבילה. רצה בזה ליישב למה שוחטין לחולה שיש בו סכנה שצריך לאכול בשר, אע"פ שענשו סקילה, אפילו היכא שאפשר לתת לו נבילה לאכול, שאין איסורו אלא לאו בעלמא, וקי"ל מאכילין אותו הקל הקל תחילה. והטעם משום שאכילת נבילה יש בו משום טמטום הלב, משא"כ אכילה מדבר שנשחט בשבת.

כעין דברי המשך חכמה מצינו בספר אור זרוע (חלק ב - הלכות יולדת סימן קח) שכתב דאע"ג דלענין חולה שנינו שמאכילים אותו הקל וטבל ונבילה מאכילין אותו נביל, היינו ודאי כשבא לאכול איסור הקל מאכילים אותו, אבל כשיכול לאכול היתר יכול להיות שמוטב שיחללו השבת, כיון שניתן לידחות מפני פקוח נפש, ויאכילוהו היתר משיאכילוהו איסור אף על פי שהוא איסור לאו. ועי"ש הטעם משום דהוי "מגונה", שהרי מצינו שאין הקדוש ברוך הוא מביא תקלה על ידי צדיקים באכילת איסור, ומביא תקלה על ידו באיסור סקילה, כדאשכחן ברבי ישמעאל שקרא והטה, וביהודה בן טבאי שהרג עד זומם. עוד הביא ראייה מהא דאמרין בירושלמי ר' זעירא הוה מחייט גבי עכו"ם, א"ל ואי בעית מיקטל קטול דנבילה לא בעינא מיכלא, הרי שאכילה אסורה חמורה להם ביותר וראוי למסור להם בעצמו על כך.

איסור קל כמה פעמים

לגבי עיקר הנידון אם מאכילין את החולה נבילה או שוחטין בשבת יש עוד מהלכים בראשונים. הר"ן ג"כ פסק שעדיף לשחוט, וכתב הטעם דנהי דנבילה איסור לאו ושבת איסור סקילה, איכא חומרא אחרינא בנבילה לפי שהאוכלה עובר בלאו על כל זית וזית שבה, כדאמרין לגבי נזיר שהיה שותה יין, (נזיר מב, א) אמרו לו אל תשתה אל תשתה והוא שותה, חייב על כל אחת ואחת, אבל לענין שבת לא עבר אלא בשעת שחיטה, וחד לאו הוא דאיכא.

כבר ניתן לדחות

ועי"ע בפסקי הרא"ש (יומא פרק ח סי יד) בשם הראב"ד חילוק אחר, דאיסור שבת כבר ניתן לדחות בהבערה ובבישול ובמחמין לו חמין. אי נמי שאי אפשר שלא יהא קטן אחד בסוף העולם. אבל אם היה החולה צריך לאכילה לאלתר והנבילה מוכנת לו מיד, והשחוט מתאחר לו ודאי מאכילין אותו הנבילה ואין ממתנין לשחיטה והפשט ובישול.

ועי' בשו"ת תשב"ץ (חלק ג סימן לז) שמביא דברי הראב"ד בסגנון אחר, שזה החולה איזה איסור עומד לפניו ומעכבו ודאי איסור שבת ולא איסור נבילה, תדע שאילו לא היתה שבת מי היינו מבקשין נבילה להאכילו, לא כי אם שחוטתה, וכיון שכן האיסור העומד לפניו ומעכבו ודאי איסור שבת ולא איסור נבילה הוא, ולפיכך מתירין לו איסור שבת לא איסור נבילה. והר"ן (ד, ב בדפי הרי"ף) הביא כנוסח התשב"ץ, אלא שחולק על הראב"ד וז"ל ותמהני שא"כ מצא תרנגולת נחורה נאכילנה אותו ולא נשחוט לו, שכשם שאתה אומר שאיסור שבת מעכבו מלשחוט כך איסור נבילה מעכבו מלאכול נבילה זו, שאם לא היה איסור נבילה מעכבו היה אוכל אותה, ולמה עומד לפניו איסור שבת יותר מאיסור נבילה.

שבת הותרה - נבילה הודחה

עוד הביא הרא"ש את תירוצו של מהר"מ מרוטנברג, שמדמה נידון שלנו להדין של אוכל נפש ביום טוב, דשוחטין ביום טוב אע"ג דאיכא עשה ולא תעשה באיסור מלאכה, ולא אומרים שעדיף לאכול נבילה שאין בה אלא לאו, או לומר לנכרי לנחור עופות דליכא אלא איסור דרבנן, דאין שחיטה לעוף מן התורה, אלא כיון דהתורה התירה לנו אוכל נפש ביום טוב, הוה לדידן כל אוכל נפש ביום טוב כמו בחול. והכי נמי כיון שהתירה תורה פיקוח נפש הוי כל מלאכה שעושה בשבת בשביל חולה שיש בו סכנה, כאילו עשה בחול.

ועי' שו"ת הרשב"א (חלק א סימן תרפט) שג"כ תולה השאלה בהנידון האם שבת הותרה לחולה שיש בו סכנה, או אינו אלא הודחה. וז"ל ולי נראה שהכל תלוי במחלוקת אם נאמר שבת דחוויה, או נאמר שבת הותרה אצל חולה. אם נאמר שבת הותרה אצל חולה, ושוחטין לו שלא אסרה תורה מלאכת שבת אצל חולה, ושוחטין לחולה בשבת כדרך ששוחטין אנו לעצמנו. וכדרך שאמרו בטומאה למאן דאמר טומאה הותרה בציבור, שאם נטמא הכוס אפילו יש שם כוס אחר נותן לטהור אפילו מן הכוס שנטמא. אבל למ"ד דחוויה היא, מאכילין לו הנבילה שהוא צריך לאכול, ואין אנו עוברין לשחוט לו. שבמקום שיש לו בשר לאכול, לא נעבור אנו ולא נדחה את השבת. אבל א"כ מסיק הרשב"א שלהלכה אסור לשחוט לו בשבת, משום דכמדומה שהלכה כמאן דאמר שבת דחוויה היא ולא הותרה.

עוד תירץ הרא"ש משום דחיישינן שמא יהא החולה קץ באכילת איסור ויפרוש ויסתכן.

עירוי

בשו"ת חלקת יעקב (יורה דעה סימן יג) דן במי שמקבל דם מאחרים, האם יש להקפיד שיהיה מאנשים שאינם אוכלי נבילות וטריפות, כמבואר בספרים שמטמטם המוח ומוליד טבע רע, וכשמתערב דם זה אם יש גם כן חשש הלזה. וכתב שלכאורה יש לדמות לחלב נכרית דאם אפשר בישראלית לא תניק התינוק מנכרית וגם לא תאכל דברים האסורים. עם כ"ז כתב דאין להחמיר כלל, דידוע דמי שהרופאים כבר נותנים לו דם מאחרים, הוא כבר בגדר סכנה, ולכל הפחות בגדר ספק סכנת נפשות, א"כ ממילא אף שיש לו עצה לחכות על דם מאיש כשר אין צריך לחכות ע"ז. אבל כשיש לפניו שני מיני דמים שיכולים לרפאותו לפי דעת הרופא ויכול לבחור בהכשר, ממש בלי שום דיחוי ואיחור, יכול לדקדק על זה, וגם על זה יש לפקפק לפי דעת טו"ז (סי' שכ"ח) דנמצא אתה מכשילו לעתיד לבא.

דברי הפרי חדש

כדאי לסיים בדברי הפרי חדש (יו"ד סי' פא, כו) שכתב שבזמנינו אין נזהרים מענינים אלו, (לא להאכיל לקטנים מאכלות אסורות, כפי שכתב הרמ"א) רוב הבנים יוצאים לתרבות רעה, והם עזי פנים שבדור, ואין יראת ה' נוגעת בלבם, ואם יוכיחם על פניהם לאו בר קבולי מוסר נינהו. וכבר נמצא בחז"ל בפ' בתרא דיומא ההיא עוברא דארחא ביוה"כ אתו לקמיה דר"ח א"ל לחושו לה ולא אלחשיה קרי עליה זורו רזעים מרחם נפק מיניה שבתאי אוצר פירי וכו', ולפיכך צריך ליזהר הרבה בדבר. ומסיק דהמצוה של וחי בהם יגן עליו להשריש ממנו ולגרש טמטום הלב ומדה רעה. ועי"ש שמביא בשם מרן הגה"ק מבעלזא זצ"ל, דהיצה"ר בשעת חליו של אדם שאין לו כל כך תאוות לעבירות וקשה לפתותו, הוא מפתהו לרוב שיעבור על המצוה של וחי בהם, בצביעותו שדבר זה אסור ודבר זה אסור,

הכל בכדי שלא יבא להמצוה של וחי בהם. ועי' בספר דרכי תשובה שיש אומרים שכל זה אינו אלא במאכלות שאסורות מחמת עצמן, אבל איסורים ש"יומא קגרם" אין צריך ליזהר.